

REIS NAAR BOEDAPEST MET DE VERENIGING VAN VRIENDEN VAN HET GEMEENTEMUSEUM HELMOND

20 april tot en met 26 april 2008

45 deelnemers

Touroperator Betuwe Express Specials – Herveld,

Chauffeur in Boedapest: Thomas,

Gids in Boedapest: Mariann Farkas, twee dagen bijgestaan door Irene.

Zondag 20 april 2008

Het was een mooie ochtend op de dag van ons vertrek. Het weer werkte mee en zowel de bus als de deelnemers aan de reis waren keurig op tijd, zodat we al voor 08.30 u. konden vertrekken. Op deze zondagmorgen was er onderweg niet al te veel verkeer en ook al mede dankzij het mooie weer, waren we binnen 2 uur op Schiphol. Daar was het wel even een hectische bedoening, want men had daar een nieuwe methode van inchecken bedacht, die m.i. meer tijd van de reiziger vraagt dan de oude. Eerst moest je aan een giroblauwe computerzuil je boarding pass zien te bemachtigen, wat niet direct voor iedereen lukte. Daarna moest je nog je bagage op de orthodoxe manier inchecken en tenslotte door de veiligheidscontrole, waar je zo ongeveer gestript werd. Misschien is deze hectische toestand wel de reden waarom enkelen nerveus werden en Cokkie van Thiel het afstapje van de loopband niet zag en daardoor ten val kwam en zich vreselijk bezeerde.

We hadden ruimschoots de tijd om koffie te gaan drinken, voordat we, mooi op tijd, bij gate 7 konden instappen.

Nadat er in het vliegtuig hier en daar nog wat van plaats was gewisseld, had iedereen een plaats naar de zin en kon het vliegtuig vertrekken. Het was mooi vliegweer en binnen twee uur stonden we op de luchthaven **Ferihegy** van **Boedapest**. Daar bleek helaas een koffer van de familie Willems niet te zijn meegekomen en kreeg Cokkie van Thiel allengs steeds meer last van de gevolgen van haar val.

Op de luchthaven werden we opgewacht door Mariann Farkas, die ons op weg naar Hotel Eben al de nodige informatie over Boedapest verschafte. Het blijkt een stad te zijn met 1,7 miljoen inwoners, verdeeld in 24 wijken, elke wijk met zijn eigen burgemeester en met daarboven een centraal stadsbestuur. De afstand van noord naar zuid is 55 km, van oost naar west 45 km. Ook kregen we uitleg over de Hongaarse taal, die noch Germaans, noch Slavisch van oorsprong blijkt te zijn.

Bij aankomst in Hotel Eben was de kamerverdeling gauw geregeld en na op verzoek nog wat wisselingen te hebben toegepast, verscheen al gauw iedereen op het terras, zodat het aantal stoelen zowat met de minuut moest worden uitgebreid.

Voor Cokkie kwam de dokter en die adviseerde foto's te laten maken in het ziekenhuis. Daar kreeg ze het advies rust te houden en de reis te beëindigen.

Om kwart voor 8 konden we aan het diner in buffetvorm beginnen en na het diner werd er nog geruime tijd gezellig nagepraat.

Maandag 21 april 2008

Omdat we van mening waren, dat Cokkie van Thiel niet alleen in het hotel kon achterblijven en er bovendien nog het een en ander met haar verzekering moest worden geregeld, besloten we dat ik bij haar in het hotel zou blijven en dat Siem vandaag de leiding van het gezelschap op zich zou nemen. Nadat Cokkie en ik het gezelschap hadden uitgezwaaid begon het aan de tocht naar de **Dounaknie**, waarvan Anne van Melis het volgende verslag heeft gemaakt:

maandag 21 april (door interim verslaggeefster Anne) *kleine lettertjes info via internet*

Vanaf 's morgens 7.00 uur staat het ontbijt klaar, waarvan enkele vroege vogels al gebruik maken.

Het merendeel geniet van het feit dat we pas om 9 uur zullen vertrekken, zoals deze reis vaker het geval zal zijn. Heerlijk zo relatief dicht bij de te bezoeken plaatsen te logeren. Tijdens andere reizen moesten we vaker vroeger uit de veren en hadden we ook minder tijd om te lunchen dan wel ons te verfrissen voor het diner.

Aan het ontbijt blijkt dat de verzekering van Cokkie in de loop van de dag zal besluiten hoe haar retour naar Gemert zal verlopen. Leo vindt dat hij haar daarom niet aan haar lot over kan laten. Hij houdt haar gezelschap en zal de liaison met de verzekering zijn. Siem heeft vandaag de touwtjes in handen... althans voorzover Mariann die uit handen geeft.

Voor ons vertrek treffen we 'de gevallen vrouw' in de lounge. Ze houdt zich kranig en wenst ons een prettige reis en belooft zich goed aan het doktersvoorschrift te houden. Het is immers niet anders. Op onze beurt beloven we veel foto's te maken, zodat Leo en zij achteraf nog een indruk kunnen krijgen van wat wij gezien (en zij dus gemist) hebben. Door het extra geregeld vertrekken we voor een tocht door de Donauknien iets later dan gepland (9.10 uur) via de noordelijkste brug over die 'hele mooie schone schöne Blaue' Donau, door de woonwijk die enkele malen per jaar last heeft van overstromingen. Mariann attendeert ons op de gleuven in de kleine 'dijkjes', waarin ingeval van kritieke waterstand schuiven tussen de in- en uitrit worden gezet, ter bescherming van de overkant! Ook vertelt ze over veel kikvorsen die door haar heel charmant 'hele vele kikvorsten of file kikworsten' worden genoemd.. het duurt even voordat dit beeld uit onze gedachten zal zijn.

Mariann blijkt een bijzondere breed georiënteerde bron van informatie. Niet alleen de unieke aspecten van het gebied waar we door rijden vertelt zij ons, maar ook geeft ze antwoord op onze vragen. Ik geef enkele voorbeelden: Hongarije is 3 keer zo groot als ons landje en telt maar 10 miljoen inwoners, heeft nu 19 provincies, vroeger 63, de bevolking is overwegend katholiek, met toch een substantiële groep protestanten en na WO II bijna geen joden meer. Moslims en/of allochtonen zijn er niet veel, vermoedelijk ten gevolge van de hoge inburgeringseisen. (Wij vermoeden dat hun taal (meer verwant aan het Fins dan aan het Slavisch) een van de grootste obstakels zal zijn.)

Het maandelijks inkomen is gemiddeld 220 euro bruto (maar in bijv. Budapest is het inkomen gemiddeld 600 euro bruto), een gezin (ouders met 1,4 (!) kinderen) heeft per maand zo'n 2200 euro nodig. Men eet op school of op het werk, studeren is (nog) gratis; de voornaamste bron van inkomen is de landbouw, industrie en het toerisme.

Hongarije kent een heel erg groot eigenhuizenbezit. Na de omwenteling kreeg men de gelegenheid eigendom terug te krijgen of de huidige woonruimte in eigendom te verwerven. Daarvan is gretig gebruik gemaakt, zonder dat men zich toen druk maakte over achterstallig, maar zeer noodzakelijk groot onderhoud, dat nu een te zware last wordt maar ook verkoop bijna onmogelijk maakt. Verhuizen zit er voor veel mensen niet in. De werkplek wordt daarom bij voorkeur ook dicht bij huis gezocht.

Het huisperceel wordt graag afgeschermd met 'gekken' (hekken).

Raambelasting was in het verleden ook in Hongarije actueel. Innovatief heeft men ook hier huizen gebouwd met aan de voorzijde maar 1 raam, maar met een diepe uitbouw naar achter en veel meer ramen aan de andere zijden van het huis. Onderweg naar **Esztergom** zien we er diverse voorbeelden van. Daar arriveren we rond half 11. Mariann blijkt te weten dat Nederlanders alleen goed lopen als ze op tijd wat van het donkerbruine vocht (koffie) hebben mogen drinken. We krijgen een half uur de tijd om onze 'accu' op te laden.

Na de koffiepauze voert Mariann ons langs de kraampjes ('komt u straks nog langs') naar de Basilika, de grootste kathedraal van Hongarije waar kardinaal József Mindszenty herbegraven is. Deze imponerende kerk heeft een 100 m hoge koepel en een kapel, die dateert van de 16^e eeuw.

Maar voordat we de kerk zullen bezoeken wijst Mariann ons op de unieke ligging, aan de oever van de "hele mooie schone schöne Blaue Donau" met aan de overzijde Slowakije. Het grote beeld van de kroning van St. Istvan prijkt op een strategische plaats. De Hongaarse driekleur wappert fier.

De Dom, gebouwd tussen 1822 en 1856, is 118 meter lang en aan de westzijde 40 meter breed. De 72 meter hoge koepel wordt door 24 zuilen gedragen. Het is een monumentaal bouwwerk, maar mooi is de kerk niet. Tegen het zuidelijke deel van de kerk is in de 19^e eeuw de Bakócz-kapel gebouwd. Deze oude kapel die uit 1506-1507 dateert, is steen voor steen afgebroken, genummerd en hier en weer opgebouwd. De kapel heeft met rood marmer beklede muren en een wit marmeren altaar van de Florentijn Andrea Ferrucci uit het jaar 1519. Het is een voorbeeld van Toscaanse renaissancekunst

Vlakbij de Dom, aan de linkerkant, ligt op de burchtheuvel (várhegy) het koninklijk paleis, dat van de 10e eeuw tot de 12e eeuw gebouwd werd. Later bleek dat het ook, het koninklijke paleis van koning Béla III was, dat door de Turken in de 16e eeuw was vernietigd en dat tijdens de lange Turkse overheersing (150 jaar) in het vergeetboek was geraakt.

Het is erg betekenisvol dat zowel vreemde heersers als de Hongaarse vorsten de strategische ligging van deze plaats onderkenden. Grootvorst Géza moet het zijn geweest die de heuvel, waar al eerder een Keltische nederzetting en een Romeinse castrum lagen, als verblijfplaats koos. Esztergom (zowel deze naam als de Duitse versie Gran zijn verbasteringen van het Romeinse Istrigonium) werd daarmee de eerste hoofdstad van de jonge staat Hongarije. Vorst Géza liet zich op latere leeftijd tot christen dopen en zijn zoon István Stefan I van Hongarije werd rond het jaar 1000 de eerste christenkoning. Hij is het geweest die het aartsbisdom stichtte en binnen de citadel een kathedraal liet bouwen.

József Mindszenty (29 maart 1892 – 6 mei 1975) was prelaat van Hongarije en kardinaal-priester van de Rooms-Katholieke Kerk.

József Mindszenty werd als **József Pehm** geboren in Csehimindszent in het Hongaarse comitaat Vas. Hij was gedurende de Duitse bezetting van Hongarije in de Tweede Wereldoorlog bisschop van Veszprém

(Hongarije). Zijn anti-Duitse instelling leidde tot maandenlange gevangenschap, opgelegd door de Hongaarse marionettenregering.

Na de oorlog werd hij aartsbisschop van Esztergom en primaat van Hongarije. In 1946 werd hij bevorderd tot kardinaal. Als hevig tegenstander van het communisme werd hij door de Hongaarse regering op het einde van 1948 gearresteerd en beschuldigd van verraad en illegale geldtransacties. Tijdens een ophefmakend proces pleitte kardinaal Mindszenty schuldig op de meeste hem ten laste gelegde feiten. Men ging ervan uit dat hij onder invloed bekende, omdat hij voordien had meegedeeld onder geen enkel voorwendsel ook maar iets te bekennen van de hem ten laste gelegde feiten. Het hof veroordeelde hem tot levenslange opsluiting. Hij werd wegens gezondheidsredenen in 1955 uit de gevangenis vrijgelaten maar bleef onder nauw toezicht.

Tijdens de Hongaarse opstand in 1956 werd hij bevrijd door de rebelse strijdkrachten. Toen de opstand werd onderdrukt vluchtte hij naar de Amerikaanse ambassade en vroeg er asiel aan. Hij weigerde Hongarije te verlaten zolang de Hongaarse regering weigerde hem te zuiveren van alle aanklachten. In 1971, na een akkoord tussen het Vaticaan en de Hongaarse regering, verliet Mindszenty Hongarije en verbleef een tijd in het Vaticaan. Kort daarna vestigde hij zich in Wenen. In 1974 ontnam paus Paulus VI hem de functie van prelaat van Hongarije, dit in een poging de kerkelijke betrekkingen met communistisch Hongarije te verbeteren. Kardinaal József Mindszenty overleed in 1975 in Wenen.

Om 12.40 uur vertrekken we richting **Viségrad** met zijn bovenburcht. Maar voordat we daar de klim naartoe ondernemen, genieten we onderweg van een voortreffelijke lunch in het Restaurant Sirály. Vooral de heerlijke Wildbratensuppe laten we ons goed smaken.

Rond half 3 verlaten we onze heerlijk stek op het terras om de burcht te bezoeken. Om 14.50 uur bereiken we de kasteelruïne, oorspronkelijk een koninklijk paleis uit de 13e eeuw, bij Viségrad. Na een korte "beklimming" naar de top van de ruïne hebben we een prachtig uitzicht over de Donau die hier de grens met Slowakije vormt. Wie wil en kan heeft de mogelijkheid om nog hoger in de burcht door te dringen. Maar op elk niveau is het uitzicht indrukwekkend en de zon verwarmend.

Visegrád is een kleine stad aan de Donau in het comitaat Pest in Hongarije. Het is bekend om de blootgelegde resten van een koninklijk paleis. Het plaatsje ligt 22 km ten noorden van Szentendre, tegenover Nagymaros, aan de Donauknie en 42 km ten noorden van Boedapest. Het plaatsje kreeg in 2000 stadsrechten, hoewel het maar zo'n 2.000 inwoners telt. Visegrád geniet bekendheid vanwege een handelstop op 15 februari 1991 tussen de regeringsleiders van Hongarije, Polen en Tsjechoslowakije. De Visegrádgroep verwijst nu naar de vier landen Hongarije, Polen, Slowakije en Tsjechië.

In 1934 werd begonnen met opgravingen van het koninklijk paleis, maar de voortgang werd bemoeilijkt door de aanwezigheid van huizen in de directe omgeving, die eerst afgebroken moesten worden, wilde men verder kunnen graven. Maar wat tegenwoordig te zien is, is al interessant genoeg, zeker als men de historische achtergrond kent. Het paleis, waarin zich ooit prachtige zalen en binnenhoven bevonden, had enorme afmetingen: 600 meter bij 300 meter.

Rond half 4 vertrekken we naar onze volgende bestemming. Om 16.00 uur komen we in het toeristische stadje **Szentendre**, waar ons de rood/geel geschilderde Belgradokerk, "de sta", was beloofd. Helaas kunnen we die kerk niet bezoeken wegens een restauratie. Ook nabij de Fő tér, waar een koetsier zijn stek heeft gevonden, kunnen we de Grieks-orthodoxe kerk niet met een bezoek vereren.

Na een korte wandeling door het stadje krijgen we op het mooie plein, de Fő tér, vrije tijd om, zoals Mariann het omschrijft 'spullen te kopen die je niet nodig hebt'. Ieder vult dit uurtje naar believen in. Voor de een betekent dit shoppen, voor de ander lekker uitrusten op een terras, voor weer een ander de trappen beklimmen om op het Templon tér (bekend van een eerder bezoek) te fotograferen. De tijd blijkt, met die verleidelijke kraampjes, eigenlijk toch te kort. We verzamelen allemaal weer in de bus en vertrekken we (5 min. te laat) om 17.20 uur naar ons hotel waar we om 18.20 uur aankomen.

Szentendre is een stad in Hongarije. Het ligt aan de rechteroever van de Donau en heeft ongeveer 23.000 inwoners. Szentendre ligt 20 km ten noorden van Boedapest, en vandaaruit komt men via de licht hellende Vörös Hadsereg útca in de richting van het hoofdplein, het driehoekige Fő tér.

Het stadje Szentendre heeft grillige hellingen waardoor het bekende koffiehuis (*eszpresszókávé-ház*) "Nostalgia" in een diepte ligt, met diepe binnenhofplaats en een terras. Naar boven kijkend op de eerste verdieping, zijn langs de balustrades, winkels en boetieken. Via een trap komt men op de straatjes aan de achterzijde. Met het zicht op het smalle Folklor-gevelhoekhuis, loopt de linkse straat omhoog, en de rechtse straat omlaag. Hier ligt het bekende restaurant (*étterem*) "De Gouden Draak" (*Aranysárkány*), waar men in het hoogseizoen moet reserveren.. Aan het plein staan alle gebouwen op de monumentenlijst; ze vormen een bonte verzameling van stijlen en kleuren. Op het plein staat een bewerkt smeedijzeren kruis uit de 18e eeuw. In de huizen, de meeste met één verdieping, woonden welvarende kooplieden en handwerkers. Nu zijn het winkeltjes, boetiekjes en cafés. Vanaf dit plein gaan trappen omhoog naar het Templón tér (Kerkplein), waaraan de gele parochiekerk staat. Toen Szentendre in de 19e eeuw in de vergetelheid raakte, begonnen kunstenaars belangstelling te tonen voor het stadje. Ook nu wonen er nog verscheidene kunstenaars, net zoals in Montmartre te Parijs.

Daar treffen we Leo aan samen met Cokkie, De verzekeraar (Aegon) stuurt een verpleegkundige om haar naar huis te begeleiden. Zo kunnen we samen (om 19.30 u) nog gezellig dineren en hen vertellen over deze zonnige, prettige dag.

Dinsdag 22 april 2008

De verpleegkundige begeleidster voor Cokkie van Thiel was gisteravond al in het hotel gearriveerd, zodat we Cokkie met een gerust geweten in haar bekwame handen konden achterlaten en ik weer met de groep mee kon en ook zelf weer aan het verslag kon werken.

We vertrokken om half tien naar de **joodse wijk**, waar de bus ons afzette vóór de grote synagoge. Na entreebiljetten te hebben gekocht gingen we eerst door wat zijstraatjes naar de orthodoxe synagoge, die gebouwd is in 1870-1873, in de vorm van een achthoek, met torens in Aziatische stijl. Deze stijl moest tot uitdrukking brengen, dat de oorsprong van de Joodse godsdienst in het oosten ligt. In deze synagoge waren de mannen en vrouwen van elkaar gescheiden en moesten de vrouwen in de bovengalerij plaatsnemen. De restauratie van de orthodoxe synagoge gaat erg langzaam. Het bovenste gedeelte is echter nagenoeg voltooid.

Tot 1941 bleven de joden vrijwel ongemoeid in Hongarije, maar vanaf dat jaar werd de synagoge gebruikt als opvangkamp voor de joden. In 1940 bedroeg het aantal joodse Hongaren 800.000, die pas vanaf begin 19e eeuw binnen de stadsmuren hadden mogen

wonen. De Duitse bezetting leidde tot de vorming van getto's, waarvan nu nog de restanten te zien zijn. In Pest werd b.v. het gedeelte van Erzsébet-Város tussen de Majakovszkij utca en Rákóczi ut als zodanig aangewezen. In 1944 nam Adolf Eichmann zelf de organisatie van de deportatie ter hand en werden nog in een betrekkelijk kort tijdsbestek van begin 1944 tot april 1945 honderdduizenden joden naar vernietigingskampen gestuurd, waarvan 500 à 600.000 niet terugkeerden. Vreemd genoeg hadden de joden in Boedapest, dankzij de inzet van de Zweedse diplomaat Raoul Wallenberg en dergelijke mensen, meer overleveringskansen dan op het platteland, waar Eichmann met zijn deportaties begon.

Nu zijn er in Hongarije nog ongeveer 100.000 joden, waarvan er 80.000 in Boedapest wonen.

Na dit bezoek aan de orthodoxe synagoge liepen we terug naar de Zsinagóga, in Pest gebouwd tussen 1854 en 1859 door Ludwig Förster en Frigyes Feszl. In deze grote synagoge werden we gegidst door een gids die uitleg gaf in het Hongaars, dat weer door Mariann werd vertaald. Het is een prachtig, groot gebedshuis (55 meter lang) met 3 schepen en 2 preekstoelen nl. één voor de joodse en één voor de Duitse taal. De gevels zijn gesierd met rode en witte tegels en geven deze grootste synagoge van Europa een basiliekachtig uiterlijk. Beneden is plaats voor 1500 mensen en de eerste en tweede galerij samen, bieden ook nog eens plaats aan een zelfde aantal mensen. Hier mogen mannen en vrouwen in één ruimte bij elkaar zitten.

Voor het probleem dat op de sabbat door joden niet gewerkt mag worden, hebben ze een slimme oplossing bedacht, door een niet-joodse, vrouwelijke organist in dienst te nemen.

In Hongarije bevinden zich nu nog 22 functionele synagogen, waarvan o.a. drie orthodoxe en b.v. één met een vrouwelijk rabbijn.

We liepen na dit bezoek aan dit grote joodse gebedshuis langs een begraafplaats, waar een massagraf was geweest en langs het monument van Imre Varga in de vorm van een aluminium vervaardigde boom, ter nagedachtenis van de honderdduizenden joodse Hongaren die in de tweede wereldoorlog omgekomen zijn. De blaadjes aan de boom, die je als sponsor kunt kopen, vermelden de namen van omgekomen slachtoffers van de holocaust. Zo kwamen we bij het Zsidó Múzeum, waar een vrouwelijk gids ons in het Duits uitleg gaf. Hiermee beëindigden we ons indrukwekkende bezoek aan de joodse wijk van Boedapest en reden we met de bus naar het centrum van Pest, waar Thomas ons afzette in de buurt van de Elisabeth-brug (in het Hongaars: Erzsébet hid), nabij het begin van de winkelstraat Vaci utco, die uitkomt op de mooie overdekte marktplaats Nagycsarnok, waar van alles te koop is. In deze rustige Vaci utco, met hier en daar mooie gebouwen waarvan verschillende met Jugendstil versieringen, verdween de een na de ander op een terras of in een restaurant voor de lunch.

Na de lunchpauze bracht Thomas ons naar het Szobor- of Mementopark; een park waarin de enorme communistische beelden tentoongesteld worden, die na de omwenteling van de openbare plaatsen in Boedapest werden verwijderd. In dit curieuze park kregen we monumentale vertegenwoordigers uit de periode van de socialistische cultuurpolitiek te zien, zoals Lenin, Marx, Engels, de immense sovjetsoldaat en de

laarzen van Stalin als enige overblijfselen van het in 1956 neergehaalde beeld van de Russische dictator.

Amper terug in de bus voor de rit naar het hotel, begon het te regenen. We waren dus net op tijd klaar met de bezichtiging van het Szoborpark.

Terug in het hotel, waar we Cokkie nog hadden gehoopt te ontmoeten, hoorden we dat ze vanwege bepaalde storingen op het vliegveld van Boedapest, met de taxi naar Wenen was gereisd om vandaar uit naar Nederland te vliegen.

Woensdag 23 april 2008

Om half negen kon de bus vertrekken naar het imposante parlamentsgebouw in neogotische stijl, in het Hongaars Országház genaamd. Dit volkomen symmetrische gebouw, van de architect Imre Stein, is gebouwd tussen 1885 – 1904 en vertoont een vluchtige gelijkenis met het Westminster Palace in London. Toen het in 1905 voltooid was, noemde men dit het grootste gebouw ter wereld. Het is 268 meter lang en 123 meter diep, heeft 691 vertrekken en is gebouwd met uitsluitend bouwmaterialen, vooral kalksteen, van Hongaarse bodem. Uitzondering hierop zijn de grote zuilen, die ondanks hun hoogte van 6 meter, elk uit één blok Zweeds graniet zijn gemaakt. In het parlamentsgebouw zijn 45 kilo 24 karaats bladgoud verwerkt. Voorts liggen er in het gebouw zo'n 20 km rode looper.

De fresco's in de hal met de grote trappen, die naar de koepelzaal leiden, zijn van de hand van Karl Loth, die ook de motieven voor de glas-in-loodramen heeft ontworpen. Nadat we door de strenge, luchthavenachtige veiligheidscontrole waren, konden we in twee groepen, naar de koepelzaal met de krooninsignes, die ondanks het feit dat Hongarije geen koninkrijk meer is, toch nog een magische kracht op de Hongaren uitoefenen, omdat ze macht en eenheid symboliseren. Het schuine kruis op de kroon van de eerste Hongaarse koning Szent István (de H. Stefanus), laat zien hoe er om gestreden is. De kroningsinsignes bestaan uit de Szent István kroon, uit de rijksappel en de scepter.

Van de koepelzaal liepen we naar de ruimte waar het parlement zijn zittingen houdt, via een zaal met een immens groot, handgeknoopt blauw tapijt, waaraan in 1953 een aantal dames negen maanden lang, 24 uur in een etmaal, heeft gewerkt. Het kleed telt 140.000 knopen per m².

De vergaderzaal is ook met bladgoud, fresco's en familiewapens versierd. Het parlement heeft nu maar één kamer met 386 leden, terwijl er vroeger twee kamers waren met in totaal 621 leden.

Omdat Hongarije een landklimaat heeft met koude winters en hete zomers, zoals wij vroeger op school al leerden, is enige koeling in de zomer geen overbodige luxe. Daarom hakt men in de winter blokken ijs uit het Balaton-meer, die dan tijdelijk ergens koel worden opgeslagen, om in de zomer bij het parlement in ijspotten te worden gedeponereerd en op vernuftige wijze de temperatuur in het gebouw op 18 à 19 graden houden.

Op het plein voor het parlement een groot monument, de eeuwige vlam en de vlag waaruit de symbolen hamer en sikkel verwijderd zijn.

Na dit interessante bezoek aan het parlement, maakten de twee groepen elk een stadswandeling door **Pest**; de groep van Siem onder leiding van gids Irene, die ook bewonderenswaardig goed Nederlands spreekt. Wij gingen met Mariann op pad, passeerden het monument van Imre Nagy en kwamen daarna op het grote plein met het enige Russische monument, dat nog toegestaan is in Boedapest. Daar dronken we koffie.

Behalve het Russische monument waarop de 5-puntige ster prijkt, keken we op het gele gebouw van de Amerikaanse ambassade, waar Kardinaal Josef Mindzenty, symbool van het lijdende Hongaarse volk, twaalf jaar als balling heeft gezeten en van waaruit hij radiopraatjes verzorgde, waarnaar de Hongaren niet mochten luisteren. Aan dit plein ook het gebouw van de Hongaarse staatstelevisie. Voor dit gebouw vond in 2006 een opstand plaats tegen de premier. Op dit plein staat ook een tent met kruizen als demonstratie vóór de Hongaarse vlag en tegen de aanwezigheid van het Russische monument.

We gingen na de koffiepauze naar de kathedraal en basiliek van Szent István, maar alvorens daar binnen te gaan, liepen we nog even naar de Donauoever, waar we zicht hadden op de tussen 1839-1849 door William Clark gebouwde Kettingbrug (Széchenyi Láchid). Deze brug werd in de Tweede Wereldoorlog geheel verwoest, maar in 1949 weer opgebouwd. Vanaf de plaats waar we stonden, zagen we ook het dure hotel "Gresham Four Seasons", een prachtig gebouw in Jugendstil, dat mij iets aan Gaudi deed denken.

Terug bij de Stefanus-basiliek, gingen we deze grote kathedraal met 3.800 zitplaatsen binnen. Deze kerk is momenteel erg in trek bij de beter gesitueerden om daar te trouwen. Ze heeft een 99 meter hoge koepel, in 1845 getekend door József Hild, maar aangepast door Miklós Ybl, nadat de koepel in 1868 onder zijn eigen gewicht was bezweken. Deze kerk in neobarok stijl werd pas in 1905 ingewijd.

Boedapest is geen zelfstandig bisdom, maar ressorteert onder het bisdom Esztergom. De titel kathedraal is dus enigszins misplaatst.

In een zijkapel van de basiliek, de z.g. "rechterhandkapel" wordt de rechterhand van St. István bewaard en als relikwie vereerd.

Intussen was het wat gaan regenen. We vertrokken met de bus naar de Donau, waar we inscheepten op de boot "PEST-BUDA" voor een rondvaart op de Donau, gelijktijdig genietend van een goede lunch. Tijdens de rondvaart hadden we een goed zicht op de stadsdelen Buda en Pest.

Toen we na de rondvaart met de bus langs de kade reden, zagen we een monument van 58 paar schoenen, ter nagedachtenis aan de joden die zich hier langs de kade moesten uitkleden en ter plekke werden vermoord en in de Donau geworpen.

De bus bracht ons naar het Heldenplein "Hősök Tere", maar omdat het al te laat was geworden om én het plein én het museum voor Beeldende Kunst "Szépművészeti Múzeum" in detail te bekijken, bepaalde een democratische volksraadpleging in de bus, dat de voorkeur uitging naar het museum. Voordat we echter het museum ingingen, kregen we toch nog een korte uitleg van Irene op het Heldenplein.

In het museum bekeken we de vaste collectie bestaande uit Nederlandse, Vlaamse, Duitse en Spaanse meesters, alsook Impressionisten. Als Helmonders konden we met

trots vaststellen, dat ons beeld van Maillol vele malen groter is, dan de miniatuurbeeldjes van deze kunstenaar in dit museum.

We hadden veel bewondering voor de schilderijen van Breugel, Rembrandt, Cranach, Holbein, Velasquez, Goya etc.

Na ons later te hebben opgefrist in het hotel, vertrokken we met een "vreemde" bus met wilde chauffeur, in de stromende regen voor een diner met folkloristische aankleding naar restaurant Marvány Menyasszony, waar we onder het genot van spijzen en dranken getrakteerd werden op zigeunermuziek en wervelende folkloristische dansen. Ook het publiek werd hierbij af en toe betrokken, zoals ik aan de lijve moest ondervinden.

Aan het slot van de avond werd Lida Piket nog enthousiast toegezonden in verband met haar verjaardag morgen.

Nog in de ban van het restaurant werd in de bar van het hotel nog een tijdje nagepraat.

Donderdag 24 april 2008

Toen we opstonden, was de zon al weer te zien en het beloofde een mooie dag te worden. Alleen was het de vraag of het drukke programma van gisteren met de feestavond aan het slot, vandaag zijn tol misschien zou eisen.

We vertrokken om tien uur richting **Óbuda en** zongen onderweg Lida nogmaals toe.

Onderweg maakte Mariann ons attent op het mooie Geologische Museum in Jungendstil, welke stijl in Hongarije vaak vermengd is met folkloristische motieven. We kwamen op het Paradeplein, waar in de tijd van de Russische bezetting de grote 1 mei-parade werd gehouden en waar Mariann als voorbeeldig, braaf schoolkind ooit de eer te beurt viel de partijvoorzitter te mogen kussen.

Op het immens grote plein staat ook het centrale monument ter herdenking van de opstand van 1956.

We passeerden verder nog een Nederlandse bijdrage aan de modernisering van het zakencentrum van Pest: de ING Bank. We reden opnieuw langs het Heldenplein en nadat we langs de overblijfselen van het Romeinse Amfitheater waren gereden, stopten we voor het eerst bij de ruïnes van een door de Romeinen gestichte militaire nederzetting, die daarvoor het Keltische dorp AK INK was geweest. Hierbij is nu ook het Aquincumi Múzeum. Na wat foto's genomen te hebben, vervolgden we onze weg naar het centrale plein van het oude Óbuda "Fő tér" genaamd, een schattig plein waaraan het gele raadhuis en enkele restaurants liggen. Een daarvan heet "Postakosci" (de postkoets) en volgens Mariann vinden de woorden koets en coach hun oorsprong in het Hongaarse woord "kosci".

We zagen in Óbuda mooie huisjes van vroeger, die eigenlijk ontsierd worden door het feit dat ze nu zijn ingesloten door afschuwelijk lelijke woonkazernes, gebouwd vóór de Wende.

Op weg naar het plein kwamen we langs de mooie beeldengroep van Imre Varga, van dames met een zilveren paraplu-tje, een mooie inleiding tot het bezoek aan het Imre Varga museum, dat voor ons allemaal een openbaring was. De zeer creatieve Imre Varga heeft prachtige beelden geschapen, van religieuze tot beelden die met de geschiedenis en soms de tragiek van Hongarije te maken hebben. Heel treffend was b.v.

het beeld van Radnoti Miklos, een joodse dichter, die op weg naar het concentratiekamp gestorven is en waarvan men naderhand de gedichten op zijn lijk in een massagraf heeft gevonden.

Ook het beeld van de schrijver Morise Zsigmund was heel treffend.

Met mij waren de meesten diep onder de indruk van dit Imre Varga Museum en het is niet te begrijpen waarom de Hongaarse instanties niet met trots Ger Jacobs van informatie hebben voorzien.

Na ons bezoek aan het Imre Varga Museum liepen we naar het Vasarely Museum in het Zichypaleis (1757) om het werk te bewonderen van de Hongaarse schilder Gyözö Vászárhelyi (1908 – 1997), kortweg Victor Vasarely genaamd, die vanaf 1930 in Parijs werkte. Zijn Op-Art werk is bij velen bekend, doordat ze al eens in het Vasarely Museum in Aix-en-Provence waren. Het Op-Art-werk is in Óbuda vooral te zien op de bovenverdieping van het museum en wel in de vorm van schilderijen en tapijten. Beneden konden we behalve dit Op-Art werk, dat mij soms ook wat aan Escher deed denken, werk uit de vroege tijd van Vasarely zien en daarbij waren enkele kleine schilderijtjes met een summier lijnenspel, die mij erg aanspraken.

Voor de lunch reden we terug naar het stadsdeel **Pest**, waar we afgezet werden in de buurt van het mooie Gerbeaudgebouw op het Vörösmarty tér, vernoemd naar de gelijknamige schrijver. Ieder ging zijns weegs voor de lunch en toen we om half 4 weer verzamelden om terug te gaan naar Óbuda, brachten we eerst nog een bezoek aan het ondergrondse metrostation van Vörösmarty tér, waar we uitleg kregen van Mariann. Terug in Óbuda vervolgden we onze wandeling. Eerst langs de ruïnes van het Clara klooster dat daar in 1334 was gesticht. We kwamen langs het woonhuis van de schrijver Krúdy Gyula en zagen de mooie oude herberg: "Kéhli Véndégló", waarin nu een goed restaurant is gevestigd. Verder kwamen we bij de oude synagoge, thans studio van de Hongaarse televisie, met daar tegenover een heel oud woonhuis. We stonden voor de Pauluskerk en kregen uitleg van Mariann hoe de godsdiensten in Hongarije over het land zijn verdeeld, b.v. westelijk van de Donau is nagenoeg geheel katholiek.

Door een misverstand kwamen we niet meer toe aan een bezoek aan de parochiekerk van Óbuda (1744-1749) en besloten we terug te keren naar het hotel. De vermoeidheid van de dag van gisteren had inderdaad zijn tol geëist.

's Avonds in het restaurant en in de bar kwam er echter wel weer leven in de brouwerij.

Vrijdag 25 april 2008

Een dag, die ik moeilijk te verslaan vind, omdat hij voor mij vol verrassingen en emoties begon. Onder valse voorwendselen naar de "Korallzaal" gelokt z.g. voor een ontbijt op een andere plek i.v.m. de drukte in het hotel, kreeg ik daar het nodige te verwerken. Toen ik samen met Anne van Melis binnenkwam, was nagenoeg het hele gezelschap al aanwezig in de zaal, die geen ontbijtzaal maar een soort van congreszaal bleek te zijn. Siem, die van meet af aan in het complot had gezeten, kondigde aan dat Jacques Geukers even iets wilde zeggen. Jacques schetste op de hem bekende wijze, de gang van zaken rond Koninginnedag in Nederland, prees het vrijwilligerswerk en had er plezier in te kunnen mededelen, dat ook "een dame of heer" uit ons gezelschap de eer van een onderscheiding te beurt viel. Na op een plezierige manier de spanning er zo lang

mogelijk ingehouden te hebben, kwam eindelijk het verlossende woord en kreeg ik te horen, dat mij een koninklijke onderscheiding uitgereikt zou worden, na mijn thuiskomst in Helmond.

Daarna kwam alles in een stroomversnelling: Rina bellen, felicitaties van het hele gezelschap, het Wilhelmus, een "lang zal hij leven", en op nuchtere maag oranjebitter om er op te proosten. Voorts een telefonische felicitatie van burgemeester Jacobs en sms-jes van de kinderen, familie en vrienden. Een gebeurtenis die ik nooit zal vergeten. Nadat we eindelijk ontbeten hadden, gingen we op pad voor het programma van de voorlaatste dag in **Buda**.

Om te beginnen reden we over de Kettingbrug (Széchenyi lánchíd) naar de 235 hoge heuvel Gellérthegy (140 m boven de rivier), ook wel Heksenberg genoemd, vanwege de vermeende heksen die van daar af, vroeger in een ton met spijkers in de Donau werden gerold. Boven op de heuvel stapten we uit, om vanaf de Citadella van het fantastische uitzicht op de Burchtheuvel, de Donau, en Pest te genieten. Boven op de Citadella de 14 meter hoge vrouwenfiguur uit 1947, die de Russische bevrijders herdenkt. Onder aan de heuvel staat het statige Hotel Gellért, gebouwd in 1912-1918 in Wiener Sezessionsstil. Vanaf de heuvel reden we weer naar beneden naar het Burchtkwartier, waar de groep zich weer in tweeën splitste en de groep Siem met Irene en mijn groep met Mariann aan de wandeling door het burchtkwartier begonnen. Onderweg vertelde Mariann desgevraagd, dat Hongarije buiten bauxiet (de grondstof voor aluminium) geen bodemschatten heeft, maar dat Hongarije zijn inkomsten heeft uit de landbouw, de IT-knowhow (automatisering), de farmaceutische industrie, de auto-industrie (Audi en Suzuki) en intussen ook uit het toerisme.

Onderweg passeerden we het geboortehuis van Ignaz Philipp Semmelweis, de Hongaarse arts die kraamvrouwenkoorts en babysterfte wist terug te dringen, door vroedvrouwen en mensen in de omgeving van kraamvrouwen de hygiëne van handen wassen bij te brengen. We kwamen uiteindelijk op het plein, genaamd Szentháromág (het Drievuldigheidsplein), waaraan de Mátyás-templon (Matthiaskerk) ligt, de pestzuil uit 1710-1713 van Philipp Unglech, het ruitersstandbeeld uit 1905 van de eerste Hongaarse koning, István I en het Vissersbastion, in het Hongaars Halászbástya genaamd.

In de Matthiaskerk, gaf Mariann ons uitleg over de bewogen geschiedenis van de kerk. In 1255 kregen de dominicanen van de Duitstalige gemeenschap in Buda de opdracht een Liebfrauenkirche te bouwen, die, in 1269 voltooid, de bescherming van de koningen van Hongarije genoot. Károly Róbert van Anjou liet zich in deze kerk in 1309 kronen, tot grote woede van de Duitsers. De koning week uit naar Viségrad en Zsigmond kreeg in 1387 op zijn beurt hier de kroon op zijn hoofd; Mátyás I trouwde er met zijn Beatriz van Aragón. Door zijn populariteit staat de O.L.V.-kerk in de volksmond nog steeds bekend als de Matthiaskerk. Intussen had de kerk een verbouwing tot hallenkerk achter de rug en ook Mátyás liet er een flink stuk aanbouwen. De Turken verbouwden de kerk tot moskee en lieten het interieur verwijderen. Daarna bouwden Jezuiten de kerk in barokstijl af en voegden er een ordehuis annex seminarie aan toe. Nog tweemaal vond hier een kroning plaats n.l. die van Ferenc Jozsef en van Károly IV. Tussen beide plechtigheden in nam Frigyes Schulek de kerk stevig onder handen in de periode 1874 –

1896. In feite bouwde hij een volledig nieuwe, neogotische kerk, wel volgens middeleeuwse tradities, maar niet helemaal volgens het toenmalige grondplan. In de nieuwe versie zijn wel enkele oorspronkelijke bouwelementen opgenomen, zoals het hautrelief van de Dood van Maria uit de 14e eeuw. Het interieur is "neo", behalve het Corvinuswapen (1470) direct achter de ingang en de barokke stukken in de Lorettokapel. In de Drievuldigheidskapel zijn Béla III en zijn gemalin Ann Chantillon bijgezet.

Naast de Matthiaskerk ligt het Vissersbastion, vreemd genoeg een van de meest afgebeelde en gefotografeerde bouwwerken van Boedapest. Vreemd, want het is geen object van grote bouwkundige waarde en het is ook nooit een echt militair bastion geweest. Het is door Schulek gebouwd tussen 1895 en 1902, op de plek waar in de 18^e eeuw wel een echt bastion heeft gestaan. Vanaf het Visserbastion heeft men weer een prachtig zicht op Pest en de Donau.

Het was tijd geworden om te gaan lunchen, wat iedereen op eigen gelegenheid deed. 's Middags verzamelden we weer op de plek waar de bus ons 's morgens had afgezet en vandaar liepen we langs het neoclassicistische Sandor (Alexander) paleis, in 2002 geheel gerestaureerd en dat nu het presidentiële paleis is. Daarna gingen we naar de Hongaarse Galerie, (Magyar Nemzeti Galéria), een groot museum in de 3 vleugels van het Budavári paleis, met uitsluitend Hongaarse kunst. We zagen een zaal met prachtige altaarstukken, en verder schilderijen van Karoly Lotz en József Borsos, Guyla Benezúr, Imre Csikász en Székely Bertalan en b.v. beelden van Janos Fadrusa. Een museum dat zeer zeker de moeite waard was.

Na dit museumbezoek vertrokken we vanaf de burchtheuvel terug naar het hotel voor het avondmaal en de onvermijdelijke voorbereidingen voor de thuisreis.

Zaterdag 26 april 2008

Na het ontbijt werden de koffers bij de bus gebracht en door Thomas ingeladen, waarna we vertrokken naar het Museum voor Toegepaste Kunst, dat in het Hongaars "Iparművészeti Múzeum" heet. Dit museum is gevestigd in een prachtig pand, in 1896 gebouwd door Ödön Lechner en Gyula Pártos in de Sezessionsstil. Dit is de Hongaarse variant op de Jugendstil, die daar "szecesszió" wordt genoemd. Behalve de permanente collectie van toegepaste kunst in meubilair, textiel, edelsmeedkunst, keramiek, ivoor en leder, liepen er ook enkele tijdelijke tentoonstellingen die de moeite waard waren. Om toegang tot deze speciale tentoonstellingen te krijgen, moesten we aanvullende entreebiljetten kopen en dat gaf, zeker gezien de gebrekkige kennis van vreemde talen van de suppoosten, de nodige verwarring. Uiteindelijk lukte het tickets voor alle tentoonstellingen te bemachtigen (al verloor ik daarbij mijn speech op rijm voor Mariann) en zo kon iedereen de zalen bezoeken met de "Treasures of the Esterházy Princess", "The Dowry of Beatrice" en de "Ottoman Turkish Carpets" en kwam men toch nog aan zijn trekken.

Om half een vertrokken we weer naar het hotel, waar we de afscheidslunch hadden. Na het voorgerecht nam Gerard Lamé namens de groep het woord en bedankte allereerst onze chauffeur Thomas en reisleader Mariann Farkas. Daarna werd de reiscommissie in welgekozen woorden lof toegezwaaid en kregen Siem en ik een prachtig boek over Imre

Varga, dat wij nu onder het genot van een glas Tokajer wijn, die eveneens werd aangeboden, thuis op ons gemak kunnen bekijken. Onze dames werden verrast met een doos bonbons.

Daarna mocht ik het woord nemen om eerst Thomas te bedanken, wat uiteraard door Mariann simultaan werd vertaald. Daarna kon ik Mariann als onze voortreffelijke gids complimenteren met haar werk als gids, die ons ontzettend breed heeft geïnformeerd over Hongarije in het algemeen en over Boedapest in het bijzonder en daarbij kwamen zowel de geschiedenis, als de kunst en cultuur, de economie en de volksaard ter sprake. Ook haar kennis van de Nederlandse taal en vooral haar woordenschat verdienden een groot compliment. Kleine versprekingen als "een file van koningen" en "nakomelingen" in plaats van "laatkomers" zijn haar daarbij vergeven "geworden".

De dank voor Marinann en Thomas werd onderstreept met de gebruikelijk envelop. Na de lunch brachten Thomas en Mariann ons naar het vliegveld **Ferihegy**, waar het inchecken toch minder hectisch was dan op Schiphol. Keurig op tijd vertrok vlucht MA.668 om 17.35 u. en landde zelfs iets te vroeg op Schiphol, maar die tijdwinst waren we zo kwijt, toen bleek dat de gate nog niet vrij was.

Nadat we onze bagage hadden, konden we naar de gereedstaande bus van Betuwe Express met als chauffeur Michel Elins, die we kenden van de Frankenlandreis.

Op weg naar huis, kon ik in de bus Gerard Lamé eindelijk bedanken voor zijn gloedvolle dankspeech en de groep voor het in de reiscommissie gestelde vertrouwen. Om ongeveer kwart over tien waren we bij Vlisco en na een hartelijk onderling afscheid, keerden we allen huiswaarts, met dankbare herinneringen aan een mooie geslaagde reis naar Boedapest.

Leo van Tilburg. (m.u.v. maandag 21 april 2008).